

**PROFESOR KAZIMIERZ DENEK
- WYBITNYM PEDAGOGIEM I DYDAKTYKIEM,
NAUCZYCIELEM NAUCZYCIELI I PROFESOREM PROFESORÓW**

W dniu 4. lutego 2016 roku odszedł od nas na zawsze wybitny pedagog - dydaktyk, emerytowany profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Odszedł po długiej i wyczerpującej chorobie, z którą tak dzielnie walczył z nadzieją na powrót do aktywnego życia.

Profesor dr hab. Kazimierz Denek urodził się 12 listopada 1932 r. w Krzemieńcu na Wołyniu. Przeżycia Kazimierza jako dziecka w okresie wojny pozostawiły w Nim wiele dotkliwych przeżyć, doświadczeń i śladów w pamięci na całe dalsze życie Profesora. Losy sierotconego dziecka przeniosły Go do Tczewa, gdzie ukończył Liceum Administracyjno-Handlowe. Już wtedy jako uczeń wykazywał niezwykle pasję krajoznawczo – turystyczne, którymi nacechowana była w dalszym okresie życia aktywna działalność Profesora w strukturach ZSP oraz PTTK w okresie studiów odbywanych w latach 1953-1957 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu.

Po ukończeniu studiów pracował jako nauczyciel w Technikum Ekonomicznym w Tczewie. W latach 1959 - 1966 jako nauczycieli Technikum Handlowego oraz w Liceum Ekonomicznego w Poznaniu prowadził zajęcia ze studentami z zakresu dydaktyki ogólnej oraz metodyki nauczania przedmiotów ekonomicznych. Od roku akademickiego 1966/1967 podjął pracę na UAM w Poznaniu, z którym silnie identyfikował się i był z tego dumny przez całe swoje życie. Początkowo jako adiunkt w Międzywydziałowym Zakładzie Nowych Technik Nauczania, a następnie jako kierownik Zakładu Dydaktyki Ogólnej nieustannie przyczyniał się do rozwoju kształcenia uniwersyteckiego i szerzenia dorobku naukowego ku promocji swego uniwersytetu.

Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych uzyskał 15. grudnia 1965r. decyzją Rady Wydziału Ogólnoekonomicznego Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie rozprawy nt. *„Rola średniego szkolnictwa zawodowego Wielkopolski w przygotowaniu kadr fachowych dla potrzeb gospodarki narodowej w XV-leciu Polski Ludowej”*. W roku 1972 uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego w zakresie nauk humanistycznych na podstawie dysertacji nt. *„Efektywność nauczania programowanego w szkole wyższej”* i kolokwium habilitacyjnego przeprowadzonego na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UAM w Poznaniu. Kolejne awanse i tytuły naukowe miały miejsce w 1980 roku – tytuł profesora nadzwyczajnego, a w roku 1989 – tytuł profesora zwyczajnego nauk humanistycznych.

W latach 1966-1974 pełnił funkcję z-cy kierownika Międzywydziałowego Zakładu Nowych Technik Nauczania, a od 1975 kierownika Zakładu Dydaktyki Ogólnej. Po przejściu na emeryturę pracował w Wyższej Szkole Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu i w Almae Matris Posnaniensis (w niepełnym wymiarze godzin).

W uznaniu dorobku naukowego i zasług dla rozwoju kształcenia zostały nadane Profesorowi zaszczytne tytuły honorowe: doktor honoris causa Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu (2003) oraz Instytutu Regionalnej Administracji i Ekonomiki w Kirowogradzie (Ukraina 2004).

Profesor Kazimierz Denek był i jest niezwykle aktywny w obszarze działalności naukowej, zawodowej i społecznej. Nieprzerwanie od 1981 roku Profesor Kazimierz Denek był członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk (w latach 1984 – 1986 sekretarz naukowy, a w latach 2008-2015 przewodniczył pracom Zespołu Dydaktyki Ogólnej). Był też aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (1981-2001 członek Zarządu Głównego, 1986 – 89 wiceprezes ZG). Ponadto był aktywnym działaczem wielu organizacji, a wśród nich między innymi należy odnotować: Polskie Stowarzyszenie Turystyczne PTTK (od 1949), Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (od 1966), Towarzystwo Miłośników Krzemieńca i Ziemi Krzemienieckiej im. J. Słowackiego w Poznaniu, Rada Programowa „Poznaj Swój Kraj” (od 1979). Był także honorowym członkiem PTSM oraz honorowym obywatelem miasta Tczewa.

W ramach działalności Zespołu Dydaktyki Ogólnej KNP PAN Profesor bardzo silnie akcentował nakreślenie horyzontu w najważniejszych kwestiach dotyczących kondycji i tożsamości edukacji i nauk o niej, zwłaszcza dydaktyki. Bez tych znaków orientacyjnych na widnokręgu nie wiedzielibyśmy do jakiego wzorca dążymy. Z niebываłą troską odnosił się do tego, co na gruncie rzetelnego pomiaru dydaktycznego i ewaluacji należy poprawiać w polskim systemie edukacji, co rozwijać, a z czego zrezygnować. W praktyce i w działalności Profesora oznaczało to uczestniczenie w szerokich kręgach dyskusji naukowych na temat kształcenia (uczenia i uczenia się) dzieci, młodzieży szkolnej i studenckiej oraz dorosłych w wymiarze teorii i praktyki wraz z nowymi kierunkami rozwoju edukacji i nauk o niej.

Wszystkim spotkaniom Zespołu przyświecało poszukiwanie konstruktywnych rozwiązań problemu, który można sprowadzić do troski o pozytywne rozstrzygnięcie pytań: „... *co robić, żeby kształcić i wychowywać na wszystkich poziomach edukacji narodowej: ciekawiej, łatwiej, lepiej, kreatywniej, mądrzej? jak kształcić dzieci, młodzież szkolną i studencką oraz dorosłych na miarę cywilizacji wiedzy i postępującej globalizacji w duchu mądrości, w wiedzy, doskonałości i skuteczności w działaniu; paidei rozwijania człowieczeństwa w polskim społeczeństwie, w oparciu o ukształtowane i sprawdzone przez wieki wartości, stosownie do wyzwań pierwszej połowy XXI wieku?*” (tak brzmią słowa Profesora w sprawozdaniu Zespołu – 2015r.).

Nie sposób w tym wspomnieniu wyliczyć wszystkich dokonań Zmarłego Zaczego Profesora Kazimierza, a których zakres i znaczenie są nie do przecenienia. Warto więc wyeksponować choćby kilka przestrzeni wybitności Profesora. Nietrudno jest wykazać, iż był On (i takim pozostanie w pamięci) jako niezwykle **nauczyciel nauczycieli**, podczas gdy w wielu gremiach naukowych określany był nawet jako **profesor profesorów**. Należy też z uznaniem Profesora postrzegać jako bardzo pracowitego i życzliwego, a zarazem konsekwentnie wymagającego Mistrza, a w odczuciu wielu osobistości i autorytetów naukowych jako „**mistrza mistrzów**” w kręgu edukacji i nauk o niej.

Profesor K. Denek jest autorem zdumiewającej ilości publikacji, wynoszącej niemalże 1600 pozycji bibliograficznych, w tym blisko 70 książek autorskich lub pod (współ)redakcją naukową, a ponadto setki rozpraw, artykułów, ekspertyz, recenzji i innych opracowań o wysokim stopniu ich przydatności naukowej. Zainteresowaniami swoimi obejmował szerokie spektrum problemów z zakresu dydaktyki (ogólnej, szkoły wyższej i zawodowej), w tym zwłaszcza: przemian edukacji i uniwersytetu w Polsce oraz w Europie w kontekście społeczeństwa wiedzy; aksjologii i teleologii w edukacji i naukach o niej; języka narodowego; komunikacji uczestników procesu kształcenia; docymologii; ontodydaktyki; pedagogiki czasu wolnego; zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych; pedeutologii; kształcenia programowanego, wielostronnego i zintegrowanego; krajoznawstwa i turystyki wśród młodzieży szkolnej oraz studentów; regionalizmu; małej i dużej Ojczyzny; a także problemy z zakresu ekonomiki i technologii kształcenia.

Był bardzo zaangażowanym animatorem krajoznawstwa i turystyki w szkole, uniwersytecie, PTTK i PTSM, a od 1994 roku inicjatorem, organizatorem i przewodniczącym Komitetu Naukowego Tatrzańskich Sympozjów Naukowych *Edukacja jutra*. W 2016 roku w Zakopanem odbędzie się ich już XXII edycja. Plon sympozjów wypełnił niemalże 40 obszernych monografii skupiających prawie 900 współautorów wywodzących się z różnych uczelni, ośrodków naukowych w kraju i za granicą. Profesor potrafił wyjątkowo umiejętnie skupiać i integrować działania licznych rzesz osób wokół pomnażania wysiłków na rzecz poprawy jakości edukacji w stronę edukacji jutra. Wniósł też niezwykle cenny i istotny wkład w konceptualizację oraz nadanie rangi naukowej wielu innych gremiów, wśród których Profesor cenił sobie w szczególności Augustowskie Spotkania Naukowe „*Edukacja w dialogu i perspektywie*” (organizowanych przez Zakład Dydaktyki Ogólnej Uniwersytetu w Białymstoku), Wielkopolskie Forum Pedagogiczne „*Ewaluacja i innowacje w edukacji*” (organizowanych przez Zakład Kształcenia Pedagogicznego Nauczycieli UAM - Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu). Z głęboką troską przewodniczył Radzie Programowej miesięcznika „Poznaj Swój Kraj”, a po śmierci Profesora W. Okonia z pasją i dumą sprawował obowiązki w roli Prezesa Honorowego Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Twórczych z siedzibą w Szczecinku.

Pod jego kierunkiem w dziedzinie pedagogiki niemalże 30 osób uzyskało stopnie naukowe doktora, a ponad 500 studentów uzyskało tytuł magistra. Brał udział w charakterze recenzenta w niespełna 100 przewodach doktorskich i 40 habilitacyjnych. Opiniował osiągnięcia naukowe 52 samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych ubiegających się o tytuł lub stanowisko profesora. Opracował ponad 160 recenzji wydawniczych.

Został odznaczony m.in.: Krzyżami Kawalerskim i Oficerskim Orderu Polonia Restituta, Medalem Złotym za Długoletnią Służbę; złotymi honorowymi odznakami PTSM, PTTK i ZNP; wyróżnieniami Zasłużony Działacz Kultury i Zasłużony Działacz Turystyki; medalami: Komisji Edukacji Narodowej oraz tytułem „Nauczyciel Kraju Ojczystego”; Rady Postępu Pedagogicznego w Poznaniu; Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie, Uniwersytetu Szczecińskiego; Honorową Odznaką Miasta Poznania, Honorową Odznaką Miasta Kalisza, medalami: Tadeusza Czackiego, Franciszka Jaśkowiaka i Stanisława Pawłowskiego oraz Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Twórczych. Otrzymał również wiele nagród Ministra Edukacji Narodowej oraz nagród Rektora UAM.

Do najbardziej znanych i cenionych książek Profesora Kazimierza Denka należą: Rola szkolnictwa zawodowego Wielkopolski w przygotowaniu kadr dla gospodarki narodowej w latach 1945-1960 (1968); Efektywność nauczania programowanego w szkole wyższej (1971); Pomiar efektywności kształcenia w szkole wyższej (1980); Wakacyjne wędrówki młodzieży szkolnej (1985); Krajoznawstwo i turystyka w wychowaniu dzieci i młodzieży szkolnej (1989); Wartości i cele edukacji szkolnej (1994), Na turystycznych szlakach Polski (1996); Wycieczki we współczesnej szkole (1997); o nowy kształt edukacji (1998); Aksjologiczne aspekty edukacji szkolnej (1999, 2000); w kręgu edukacji, krajoznawstwa i turystyki w szkole (2000); Poza ławką szkolną (2002, 2008); Ku dobrej edukacji (2005); Edukacja, Dziś - jutro (2006); Edukacja pozalekcyjna i pozaszkolna (2009, 2011), Uniwersytet w perspektywie społeczeństwa wiedzy. Nauka i edukacja w uniwersytecie XXI wieku (2011), Uniwersytet w perspektywie społeczeństwa wiedzy. Dydaktyka akademicka i jej efekty (2011); Nauczyciel. Między ideałem a codziennością (2012); Filozofia życia (2012); Edukacja jutra. Drogowskazy – Aksjologia – Osobowość (2015). W ostatnich miesiącach życia Profesor zmagał się nad ukończeniem kolejnego autorskiego dzieła (które zostało zrecenzowane i ukaże się drukiem w pierwszym półroczu 2016) - nie pomijając jakże czynnego Jego uczestnictwa na odległość w wielu spotkaniach, konferencjach i zbiorowych monografiach naukowych. W urzeczywistnianiu konceptualizacji i tworzeniu kolejnych nowych wydawnictw przeszkodziła Profesorowi ciężka i dokuczliwa choroba. Miał wciąż nadzieję, że po wyzdrowieniu powróci do spotkań naukowych oraz do codziennej twórczości naukowej w swoim ulubionym mieszkaniu rodzinnym

Niezwykle istotną płaszczyznę rozważań zainicjowanych przez Profesora K. Denka stanowią badania nad efektywnością procesu kształcenia, jej pojmowaniem, z podkreśleniem ich rangi, akcentowaniem potrzeby, a wręcz konieczności orzekania o efektywności edukacji na drodze ku „lepszemu szkole” – szkole jutra.

Profesor Kazimierz Denek był takim człowiekiem i naukowcem, który nie dawał się zwieść cywilizacyjnym mirażom. Uczył konsekwentnie rzetelności w badaniach naukowych, a w rozmowach z nim można często usłyszeć słowa troski o przyszłość polskiej nauki i edukacji. W sposób profesjonalny i erudycyjny prowadził wielu badaczy drogą naukowej prawdy, uczciwości, a nade wszystko kompetencji. Rozmowy z Profesorem, zarówno te na gruncie nauki, jak i towarzyskie sprawiały nieodparte wrażenia, że jest to spotkanie z człowiekiem o najwyższych standardach etycznych.

Dzięki ogromnej pracowitości i posiadanym zdolnościom Profesor Kazimierz Denek stał się autorytetem polskiej myśli pedagogicznej znanym w wielu krajach na całym świecie. Jego mądrość i doświadczenie, a także niespotykana wiedza i bezstronna obiektywna rozważa powodowały, że gdziekolwiek się On pojawiał, to zawsze stanowiło niezwykle istotne i bardzo cenne wydarzenie naukowe. Każda rozmowa z Profesorem była cennym wydarzeniem, które miało swoją kontynuację w osobistym życiu rozmówcy po rozstaniu z Nim.

Przedwcześnie zmarły Profesor - to Mistrz w służbie wartości, na których zbudowany jest ład społeczny. Profesor Kazimierz Denek był odbierany jako człowiek, który kierował się w swoim życiu miłością, pięknem, dobrem i prawdą. Zawsze był On bowiem zatroskany o edukację, a w niej o poszczególnych uczestników. Nierzadko podkreślał, że największym zagrożeniem dla procesów edukacyjnych jest rozdzwitek pomiędzy teorią a praktyką, stronnictwo i brak wiary w mądrość i rozsądek.

Dzięki niezwyklej aktywności i wybitnej twórczości naukowej przyczynił się do stopniowego dokonywania zmian dla autentyczne poprawy jakości kształcenia polskich uczniów, studentów, nauczycieli oraz nauczycieli kraju ojczystego. W szczególny sposób należy Profesorowi podziękować za niezwyklej dar myślenia perspektywicznego umożliwiającego uniknięcie błędów w zakresie nowatorskich rozwiązań edukacyjnych.

Profesor pozostanie w pamięci jako ten, który swoją postawą wskazywał na wartości, które w życiu osobistym, zawodowym i naukowym liczą się najbardziej. Przyjaźń wielu osób z Nim była niebywałym zaszczytem w pracy naukowej i edukacyjnej – bowiem był On niezawodnym inspiratorem, promotorem, mentorem, doradcą, przyjacielem i zarazem prawdziwym Mistrzem, który nie przytłaczał technokratycznie, ale w działaniu na co dzień niepokoił twórczo i refleksyjnie, a przede wszystkim udzielał mądrego wsparcia oraz po mistrzowsku mobilizował do wspólnej, intelektualnej przygody z mądrością, z książką i z dydaktyką w procesach edukacyjnych w obliczu świata wartości tkwiących w społeczeństwie wiedzy.

Z głębokim przekonaniem można skonstatować, iż Profesor Kazimierz Denek należał do elity profesorów samodzielnych i autonomicznych. Nie zważał on przesadnie na mody, trendy, czy koniunktury polityczne. Preferował i w codziennym działaniu prezentował to, co uważał za słuszne i celowe. Niełatwo więc jest wyrazić wdzięczność za wszelkie dobro, które dokonało się poprzez działania Profesora w polskiej pedagogice i dydaktyce. Będąc niekwestionowaną ikoną i autorytetem naukowym *współczesnej dydaktyki, pedagogiki dialogu i edukacji narodowej* Profesor Kazimierz Denek pozostanie bliski każdemu, kto się z Nim spotkał i/lub współpracował.

Czcigodny Profesorze Kazimierzu – wielce zasłużony dla nauki, a także dla Ojczyzny w sferze krajoznawstwa, dydaktyki akademickiej i szkolnej - trwaj na co dzień w naszej pamięci, wskazuj, prowadź, doradź, budź sumienia i inspiruj - a szczególnie w szerzeniu mądrości przez pozostawione przez Ciebie dzieła i dyskursy naukowe. Jesteś i pozostaniesz potrzebny, Zacny Profesorze, bowiem edukacja narodowa w duchu wartości zarówno w dobie współczesnej jak i w edukacji jutra potrzebuje niezłomnego przewodnika po meandrach i zawłościach procesu kształcenia w kontakcie ze źródłami wartości, które ukazywałeś całym swoim aktywnym życiem.

Drogi Profesorze Kazimierzu – spoczywaj w spokoju. Cześć Twej Pamięci!

Prof. UAM dr hab. Jan Grzesiak